

קובץ
הערות וביארים
חדר חב"ד
♦ באלטימאר ♦

גליון ה' (ב')

♦

ש"פ מטות-מסעי
מברכים חודש מנחם-אב
שבת חזק

פנימי

יוצא לאור ע"י
תלמידים המדריכים דחדר חב"ד באלטימאר
מבצע "אנגעצונדן"
שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

KOVETZ

HAAROS U'Biurim Cheder Chabad

Issue 5 (2)

Copyright © 2026

by

Mitzva Ungetzunden – Cheder Chabad Baltimore

5713 Park Heights Ave. / Baltimore Maryland, 21215

viniflinu@gmail.com

Printed in the United States of America

נערך והוכן לדפוס ע"י:

הת' דוד צבי בן נחמה דינה ולוי יצחק בן פיגא מעניא

פתח דבר

לקראת ש"פ מטות-מסעי, מברכים חודש מנחם-אב, שבת חזק, הננו מוציאים לאור קובץ "הערות וביאורים – חדר חב"ד באלטימאר" גליון ה' (ב).

*

ידועה לכל גודל החביבות שרכש כ"ק אדמו"ר זי"ע להוצאת קובצי הערות, ובמיוחד לאלו העוסקים בתורתו הק', ואנו בטוחים שהוצאת הקובץ תגביר את ה'קאך' והחיות בלימוד התורה לנח"ר כ"ק אדמו"ר זי"ע. ובפרט שקובץ זה הוא מיוחד במינו, שי"ל בזמן הקיץ, חוץ מזמן הישיבה, ע"י תלמידים המדריכים, וגם מכמה מהילדים מהחדר!

*

בראש הקובץ נדפס קטע מלקו"ש ח"ב, שיחה לפרשת פינחס ס"ה, עם הוראה מיוחדת (וגם נזכר מילת "אנגעצונדן", אבל בתוכן שונה מתוכן המבצע).

בתור הוספה, נדפס "קיצורים וסיכומים על המשך תקצו – עת"ר", שנערך ע"י הת' לוי יצחק שי' שכטר, בלימודו של ההמשך במשך השנה. מדפיסים זה כאן לתועלת אנ"ש והתמימים שלמדו את ההמשך, וגם אלו (כולל הילדים) שילמדו את ההמשך בעתיד. אחר סיכום המאמרים, נדפס ענין א' (ענין כח נבדל – כח הזריקה) באנגלית בלשון ברורה באופן השוה לכל נפש. כמה מהענינים מיוסדים על השיעורים מאת המשפיע בתות"ל מאריסטאון הרה"ת ר' נפתלי הערץ שי' פעווננער.

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכינו נשיאנו בראשם וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

המערכת

ועש"ק פ' מטו"מ, כ"ה תמוז, ה'תשפ"ו,
שבעים ושש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע
באלטימאר מ.ד.

מפתח

- 3..... פתח דבר
- 5..... דבר מלכות
- לקו"ש ח"ב – פינחס
- 6..... דברי רבינו בחיוב נזקי אש וגדרי גרמא וגרמי
- הת' יעקב ארי' שי' בערגשטיין
- 10..... חומרת המסית
- מאיר הלוי שי' לדין
- 11..... מקורות לענין נט"י לפני התפילה
- הת' מ"מ הלוי שי' פאל, מ"מ הלוי שי' רייטשיק
- 14..... כהנים זריזין הם
- הת' בנימין שי' קרעמער
- 16..... הר סיני (גליון)
- ישי שי' שפירא
- 17..... הוספה
- קיצורים על המשך תקעו – עת"ר

דבר מלכות

לקו"ש חלק ב' – פינחס סעיף ה'

איצטער איז דאך אויך א זמן פון א מגיפה, ר"ל, ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר האט געזאגט אז דער אויבערשטער האט אנגעצונדן די גלות-ווענט וואס דאס איז אן ענין וואס.

מען דארף ניט האבן אויף דעם קיין ראיות און הסברות, נאר מען זעט דאס במוחש. מען זעט במוחש ווי כמה וכמה מישראל אין חוץ לארץ און אין ארץ הקדושה ת"ו ווערן פאר לארן פון אידישקייט, זיי גייען אויף א קרומען וועג וואס דאס פירט זיי אז זיי זאלן ווערן חס ושלום מנגדים על הוי' ועל תורתו, איז אין אזא צייט, א צייט פון א שריפה, א צייט וואס א אידישער אינגעלע אדער א אידישע מיידעלע קאנען ווערן חס ושלום פארלארן פון אידישקייט, אין אזא צייט דארף מען ניט גיין צו בית דין און נאכקוקן אין ספרים צי ער מעג מבטל זיין א שעה לערנען צוליב דעם צי ניט, און נאך אזעלכע שאלות, ווארום עס איז א סכנה יעדער מינוט אפצולייגן – מען דארף טאן.

דברי רבינו בחיוב נזקי אש וגדרי גרמא וגרמי

הת' יעקב ארלי' שי' בערגשטיין
מדריך באנק ב'

הצעת השיחה

בלקו"ש חכ"ח בהשיחה לפרשתינו (שיחה ב' לפ' מטות, ע' 200 ואילך) מפלפל רבינו בביאור דעת רש"י עה"ת באריכות לשונו על הפסוק (לא, יט) "כל הורג נפש וכל נוגע בחלל תתחטאו גו'" (דאיירי לענין מלחמת מדין), דהארין לפרש בזה"ל (בד"ה כל הורג נפש) "ר"מ אומר בהורג בדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר. ולמדך הכתוב שהכלי מטמא אדם בחבורי המת כאילו נוגע במת עצמו. או יכול אפילו זרק בו חץ והרגו ת"ל וכל הנוגע בחלל. מקיש הורג לנוגע מה נוגע ע"י חבורו אף הורג ע"י חבורו".

ותמה ע"ז רבינו, דהרי מקור דברי ר"מ הוא בספרי לפ' חוקת (יט, טז) דקאי עה"פ "וכל אשר יגע . . בחלל חרב", ועליו קאי ר"מ באמרו "בדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר", ואילו ברש"י אצלינו בפ' מטות נמצא דדברי ר"מ קאים על הפסוק שלנו;

וע"כ דהו"ל לרש"י גירסא אחרת בספרי ושם דברי ר"מ קאים על פרשתינו. אך עדיין תמוה מאי טעמא בחר רש"י לפרש כפי אותה גירסא ולא כפי הגירסא הנפוצה ששם ר"מ קאי על הפסוק בפ' חוקת.

ושקו"ט שם בארוכה בביאורו של הרא"ם ועוד ביאורים וקושיות, ולסוף הסיק רבינו לתרץ דרש"י בא להפקיע הפשט והמהלך (השייך בלימוד ע"ד הפשט – אע"פ דע"ד ההלכה ל"ש סברא כזה) שכאן בפרשתינו נתחדש גדר ודין חדש בטומאה שבא מפאת "עצם מעשה ההריגה" ולא מחמת נגיעתו או היותו תחת אהלו, דא"כ הו"ל גדר מחודש שלא מצינו בפרשת טומאת מת הנאמר לפנ"ז בפרשת חוקת, וע"ז קאי רש"י ומדגיש ד"בהורג בדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר, ולמדך הכתוב שהכלי מטמא אדם בחבורי המת כאילו נוגע במת עצמו", שזה בא מכח טומאת מגע שכבר מבואר לפנ"ז בפרשת חוקת אצל הסוגיא והפרשה של טומאת מת, וכאן רק מוסיף לפרש ולגלות דדין זה איירי בכל כלי (המקבל טומאה) והו"ל כאילו נוגע במת עצמו".

וממשיך רבינו להוסיף עוד עומק בהוספת רש"י ד"למדך הכתוב שהכלי מטמא אדם בחבורי המת כאילו נוגע במת עצמו", דלולא זאת הו"א דהסברא בהדין והגדר של "חיבורי המת" הוא מכח היות הכלי המחבר נעשה אבי אבות הטומאה (כמו שמצינו ע"ד ההלכה ד"חרב ה"ה כחלל")

גליון ה' (ב'), ש"פ מטו"מ ה'תשפ"ד

ועי"ז מטמא אדם הנוגע בו, ולזה בא רש"י לשלול (מטעם דרדין כזה אינו מרומז כלל בהפסוק) ומפרש "שהכלי מטמא אדם בחבורי המת כאילו נוגע במת עצמו".

וביסוד הנ"ל מסביר רבינו את המשך וסיום דברי רש"י, "או יכול אפילו זרק בו חץ והרגו ת"ל וכל נוגע בחלל מקיש כו" (דלכאו) "מאי קמ"ל", דמאחר דהסברא והגדר של טומאה בחיבורין הוא לא מכח הכלי אלא מצד מה שנחשב כאילו נוגע במת עצמו (באמצעות הכלי), א"כ סד"א דשייך גם בהזורק חץ והרגו, כיון דגם בנדו"ז האדם מתייחס עם המת ע"י ה"כח" שלו.

ובהערה 28 הוסיף רבינו: "במכש"כ וק"ו מכי תצא אש ומצאה גו' שלם גו' לפי שלא שמר כו' (משפטים כב, ה ובפרש"י שם) וכאן הרי זרק את החץ".

ולזה כתב רש"י "ת"ל וכל נוגע בחלל, מקיש הורג לנוגע, מה נוגע ע"י חבורו אף הורג ע"י חבורו" דכיון שטומאה זה בא מצד טומאת מגע (ואינו גדר חדש של טומאה הבא מכח עצם מעשה ההריגה) א"כ מסתבר דהטומאה שייך רק בציור דומה ל"כל נוגע בחלל" דאיירי בנגיעה ולא בזריקה.

לאחרי כ"ז ממשיך רבינו לבאר דקדוקו של רש"י להביא שם התנא ("רבי מאיר אומר"), דרש"י בא ליישב ולבאר היטב טעם החילוק בין חיבורין וזריקת חץ, כיון דרבי מאיר "דאין דינא דגרמי" (בבא קמא ק, א), דאע"פ שגרמא בנזקין פטור מ"מ אם הגרם בא באופן של "גרמי" אזי רבי מאיר מחייבו לשלם עבור הנזק (כאילו הזיק בידיים ממש).

ובלשון רבינו (סו"ז): "די נקודת החילוק צווישן "גרמא" און "גרמי" איז: "גרמא" מיינט, אז דער היזק ווערט נגרם באופן אז עס איז דא א ריחוק, במקום אדער בזמן, צווישן פעולת המזיק און דעם היזק בפועל; משא"כ "גרמי" מיינט, ווען דער היזק ווערט אויפגעטאן בקירוב (מקום וזמן) צו פעולת האדם.

ועד"ז בענייננו: אע"פ אז אין ביידע פאלן, סיי ביי "חבורי המת" און סיי ביי "זרק בו והרגו", איז דא מערניט ווי אן ענין פון חיבור ושייכות מיט'ן מת ע"י דבר אחר, אעפ"כ איז דא צווישן זיי א חילוק עיקרי: ביי "חבורי המת" שאפט די נגיעה בכלי א "קירוב" (חיבור) מיט'ן מת, און דערפאר איז עס "כאילו נוגע במת עצמו" (ע"ד ווי ביי "גרמי", כנ"ל, אז עס ווערט פאררעכנט ווי א מזיק בידיים); משא"כ אין פאל פון "זרק בו חץ", וואו דער כח קומט אין בארירונג מיט'ן מת בהפסק מקום כו', איז עס

ניט "כאילו נוגע במת עצמו". ועפ"ז מובן הטעם דאע"פ שהאדם מתטמא כאשר הוא נוגע במת באמצעות כלי מ"מ זהו רק מטעם שהוא חיבור באופן של "קירוב" משא"כ זריקת חץ הוא חיבור באופן של "ריחוק".

שקו"ט בדברי רבינו בהגדר והחיוב של נזקי אש

אך הדבר תמוה דהנה כבר הסביר רבינו הסברא וההוה אמינא שזריקת חץ מהני לטמאו כמו ע"י חיבורין, כיון שהאדם מתחייחס אל המת באמצעות כחו של האדם הנשמך לתוך החץ. וכבר כתב רבינו בביאור הסברא (בהערה 28): "במכש"כ וק"ו מכי תצא אש ומצאה גו' שלם גו' לפי שלא שמר כו' (משפטים כב, ה ובפרש"י שם) וכאן הרי זרק את החץ" (ויוצא מזה שני גדרים ודרגות ב"כחו" וכבר הארכתי בזה בספר "שמעתתא דבר מדרשא" (מאריסטאון תשפ"ו) ואכ"מ).

ותמוה דהרי בפועל רש"י שלל סברא זו, וכמו שביאר רבינו דזריקת חץ (שבו כח תקף וחזק יותר מ"אשו") אינו אלא קשר של ריחוק דבדיני גרמא לא מהני לחייבו לשלם, וא"כ בנזקי אש שמבואר אצלנו בבבא קמא (כב, א) דלדעת רבי יוחנן (וקיי"ל כוותי') חייב באשו "משום חציו" (ונחשב לכחו), הרי לכאור' זה לא גרע מגרמא בנזקין ומ"ט חייב באשו. ובאמת זה קיים כקושיא גם על המזיק ע"י חציו שגם אז מבואר בפשטות דמתחייב בנזקו (ופשוט דאין ליישב – כמו דעת קצת אחרונים בפירוש הסברא שחייב על ממנו המזיק מכח פשיעתו והתורה כתבה כהפקעה מדין גרמא דכל התורה – מצד כמה צדדים ואכ"מ).

ואכן לכאור' לזה כיוון רבינו בהערה 33 "ושאני באש (ראה לעיל הערה 28) שהתוצאה והעונש בחוץ ממנו (ממונו), משא"כ טומאה ה"ז בו". אך הפירוש בדברי רבינו קשה להבין.

ולאחרי עיון וזמן רב עלה בדעתי לבאר בזה, בהקדם הידוע אצלנו כבי מדרשא דהאי שתא ביסוד החיוב של נזקין שאינו חייב עבור מעשה ופעולת ההיזק אלא על תוצאת ההיזק וההפסד שבא מחמת המעשה.

והנה חילוק דק קיימת בין הריחוק של "אש" ו"חץ" עם הריחוק של "גרמא"; דהרי הצירוף של גרמא בנזיקין הוא כמו "הדוחף מטבע חברו עד שנפל לים ופחס צורתו" (ואירי במים צלולים) דפטור "כיון דלא גזליה ושקלוה בידים אלא הוה מנח קמיה" (עיין בחו"מ סי' שפו ובנו"כ שם), דהמעשה והפעולה של המזיק נגמרה מיד, אלא שהתוצאה וההפסד בא בריחוק (מקום או זמן) מהמעשה. ומכיון שבנזיקין חייב על תוצאת ההיזק א"כ הגורם להיזק באופן שהתוצאה וההפסד אינו בקירוב למעשיו אינו חייב לשלם עבורו.

משא"כ באש שפשע ולא שמרו כראוי ויצא והזיק (וכמו"כ הזורק חץ והזיק) הרי לאחרי שנסתיימה מעשה המזיק – והוא כאשר האש בא למקום הנזיק אז מיד בא ההפסד והתוצאה, וכל ה"ריחוק" אינו אלא בין הפועל עם גמר הפעולה שלו (בהתאים להמהלך בביאור שיטת רבי יוחנן בבבא קמא דאשו משום חציו חייב משום שמעשה ידי' נמשך לתוך הליכת האש (כנראה דרכו של רש"י לשם והנמוק"י לפי ביאורו של רבינו בלקו"ש כמו שהארכתי בזה בספר הנ"ל ואכ"מ), אך ההפסד והתוצאה בא מיד ובקירוב.

ולפי"ז מובן דברי רבינו בהשיחה שדימה הגדרים של גרמא וגרמי בנזקין לזריקת חץ בטומאה; כיון דבטומאה יסוד המחייב של טומאתו הוא מחמת המעשה והפעולה שלו (ולא התוצאה של המעשה) וא"כ מצד דיני טומאה ששם נוגע מעשה הגברא א"כ שפיר יש ריחוק בזריקת חץ, כיון דלא נוגע הריחוק בין המעשה להתוצאה אלא הריחוק בין האדם לגמר מעשיו ובחץ לא נגמרה המעשה שלו עד שנופל מזריקתו וזה לא גרע מגרמא בעלמא דלא נחשב לחיבור ויחס בין זל"ז.

ואפשר דבזה כוונת רבינו "ושאני באש . . . שהתוצאה והעונש בחוק ממנו (ממונו); יש כאן שתי לשונות, (א) "התוצאה" (ב) "והעונש", ואפשר לפרש הכוונה בשני אופנים, א. "התוצאה" היינו ההפסד "והעונש" היינו העונש על המדליק את האש, או ב. "התוצאה" אינו על ההפסד (היינו לומר שהוא התוצאה מצד עצם החפצא) אלא התוצאה ביחס להאדם שהוא הוא העונש הנאמר לאח"ז. ובכל אופן יש לומר שהכוונה דבאש הרי הנוגע הוא ההפסד עם החיוב לשלם את ההפסד, ולכן באש לא חשיב כ"ריחוק" כנ"ל.

"משא"כ טומאה ה"ז בו"; בדיני טומאה יסוד המחייב הוא המעשה שלו, והוא מטעם שטומאה הוא דבר הקיים בו בעצמו (ובפשטות זה תלוי על מה שהוא עשה מעשה), וא"כ שפיר י"ל שהזורק חץ דומה לגדר של גרמא שהוא ריחוק מהפעולה של ההיזק לתוצאת ההיזק, ובטומאה ה"ז ריחוק בין זריקת החץ למעשה ההריגה בפועל (ובטומאה גם זה נחשב ל"ריחוק" משא"כ בניזקין כנ"ל דכל חיובו אינו אלא על התוצאה). ועוד יש להאריך בזה טובא ואכ"מ ושעתו.

חומרת המסית

מאיד הלוי שי' לזין
באנק ר'

ידוע, שבכל התורה, המסית נחשב כעבירה חמורה ביותר, (עד כדי כך שיש מצוה שלא לחוס עליו וכו')? יש מפרשים שהוא מפני חומרת העבירה דעבודה זרה (שבפשטות זהו העבירה דמסית), אבל בכ"מ משמע שנק' מסית על כל עבירה, לאו דוקא על ע"ז, ולכן יש לעיין מהו חומרתו?

וראיתי ד' תשובות לבאר זה:

(א) ע"ד מה שמבואר בגמ' ע"ד החילוק בין גנב וגזלן, שהגנב חמור יותר (שמשלם כפל), מפני שאינו מפחד מהקב"ה, אבל הוא מפחד מבנ"א, משא"כ הגנב אינו מפחד כלל. עד"ז י"ל בנוגע להמסית, שהוא מראה שאינו מפחד מהקב"ה, אבל רצונו להשתתף אחרים עמו ולא להיות יוצא מן הכלל. (*הערות המו"ל: כך הבינו מתוך דברי מ.ל.).

(ב) כל הנצרות, שגרמו הרבה צרות לבנ"י, יסודתה (והמשכה) היא מהמסיתים את העם למעשיהם וכו'.

(ג) ה"ה הלכה למשה מסיני!

(ד) זה שהוא משתתף אחרים בחטאו מראה שהוא בדרגא הכי נמוכה.

מילת לטובה בדרך עלינו

אומרים בשמו"ע, "את כל מיני תבואתה לטובה". לכאורה, מילת "לטובה" מיותרת, שכל דבר שבא מהקב"ה היא לטובה. ואולי הכוונה בזה, שאנו משתמשים בזה לטובה – קמח למצות, אתרוג, וענבים ליינ מצוה.

מקורות לענין נט"י לפני התפילה

מ"מ הלוי שי' פאל

מדריך באנק ג'

מ"מ הלוי שי' רייטשק

באנק ח'

בקשר להמבצע דהאי שתא, מבצע "אנגעצונדן", שא' מהענינים העקריים שמשמים דגש עלי' הו"ע נט"י קודם התפילה, (שראינו אצל רבינו הקפדה בזה, וגם ראינו סרט מיוחד עד"ז מעשרה בטבת תשמ"ז וגם "חנוכה ליי"ו תשנ"ב), ראיתי לנכון להביא המקורות לזה, והשקו"ט בזה בש"ס ופוסקים, עד להלכה למעשה, במשך הגליונות הבאות.

איתא בגמ' (ברכות ס, ב): "כי משי ידיה לימא: 'בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים". הטעם שתקנו חכמים נטילה וברכה זו, יש מחלוקת הראשונים. הרא"ש כ' (סימן כג): "לפי שידינו של אדם עסקניות הם, וא"א שלא ליגע בבשר המטונף בלילה, תיקנו ברכה קודם שיקרא ק"ש ויתפלל, וראוי הי' לברך על נקיית ידים, אלא ע"ש שתיקנו בנטילת ידים לאכילה לברך ענט"י, לפי שצריך ליטול מן הכלי, והכלי שמו ניטלא בל' בגמ', לכך תיקנו נמי לברך על נטילת ידים, ונראה שאם אין לו מים, ומנקה את ידיו בצרור ועפר, שמברך על נקיית ידים, דחייב אדם לנקות ידיו בשעת תפילה, כדאמר לעיל דכתיב ארחץ בנקיון כפי. ומזה יש ללמוד דה"ה בפילת המנחה ובתפילת הערבית, אם עשה צרכיו ונטל ידיו מברך ענט"י. אבל כל היום כשעושה צרכיו, א"צ לברך, כ"א אשר יצר כי לא נתקנה ברכת ענט"י כ"א לסעודה ולתפילה כי הך דהכא".

הרמב"ם (הלכות ברכות פ"ו ה"ב) כ' "כל הנוטל ידיו בין לאכילה, בין לק"ש, בין לתפילה, מברך תחילה: אקב"ו על נטילת ידים, שזו מצות חכמים שנצטוונו לשמוע מהן...". וכ"כ בהל' ק"ש פ"ג ה"א: "הקורא את שמע ורוחץ ידיו במים קודם שיקרא".

דהיינו, שהן הרא"ש והן הרמב"ם סוברים, שיש חיוב מדרבנן ליטול ידיו ולברך לפני ק"ש ותפילה.

אבל הרשב"א (שו"ת הרשב"א ח"א סימן קצ"א, וראה גם סי' ק"צ) חולק, וכ': "ואם תשאל מאי שנא תפילת השחר מתפילת מנחה וערבית? יש לומר לפי שבשחר אנו נעשים כבריה חדשה דכתיב (איכה ג) "חדשים לבקרים רבה אמונתך", וכפי שבא להם ז"ל במדרש וצריכין אנו להודות לו יתברך על שבראנו לכבודו לשרתו ולברך בשמו ועל דבר זה תקנו בשחר כל אותן ברכות שאנו מבכנין בכל בוקר ובוקר". (וממשיך לקשר זה עם

רחיצץ ידים ורגלים של הכהנים מן הכיור בכל בקר, שהוא מהשיעור דג"פ רמב"ם של שבוע זה). דהיינו, שאין שום חיוב מיוחד ליטול ידיו במים קודם התפילה, והברכה שתיקנו הוא רק בשחר משום שנעשה ברי' חדשה.

ונמצא שיש נפק"מ פשוטה בין ב' הסברות: האם יש חיוב ליטול ידיו קודם מנחה ומעריב. לפי הרא"ש והרמב"ם יש חיוב, וגם לברך בשם המלכות, (אם ידיו מטונפות, משא"כ בשחרית – מן הסתם נגע במקומות המטונפות), כנ"ל, אבל לפי הרשב"א אין חיוב כזה כלל, מפני שהחיוב היא רק בבקר כשנעשה ברי' חדשה.

והנה, אדה"ז בשו"ע שלו (או"ח מהד"ב סימן ד סעיף א) הביא ב' שיטות אלו, וכתב שהמנהג עכשיו בכל ישראל היא כדעת הרשב"א, אבל ראוי להחמיר כשיטת הרא"ש והרמב"ם, וז"ל; תקנו חכמים ליטול ידיו במים בכל שחר, ולברך "על נטילת ידים". והטעם, יש מפרשים, משום קריאת שמע ותפלה של שחרית, לפי שהידים עסקניות הן, ומן הסתם משמשו בשנה במקומות המטונפים שבגופו כמו שיתבאר, וסמך לנטילה זו, שנאמר: "ארחץ בנקיון כפי ואסבבה את מזבחך ה', לשמע בקול תודה וגו'". ואף שכשאינן לו מים יכול לנקות ידיו בכל דבר שמנקה, שהרי לא נאמר "ארחץ במים" אלא "בנקיון", וכמו שיתבאר בסימן צב ז, – מכל מקום מצוה לחזור אחר מים עד מיל. ואפילו הולך בדרך – יחזור לאחוריו עד מיל, כמו שיתבאר שם. ומברכים על מצוה זו, כדרך שמברכין על כל מצות של דבריהם. אבל לתלמוד תורה ולהזכרת השם בשאר ברכות, חוץ מקריאת שמע ותפלה – אין צריך לחזור אחר מים, אלא די לנקות ידיו בכל דבר שמנקה. ולפיכך, גם כשנוטל במים – לא יברך. אבל לתפלת מנחה או ערבית – צריך לחזור אחר מים עד מיל, כמו לתפלת השחר, לסברא זו. ולסברא זו – צריך לברך גם כן "על נטילת ידים" למנחה או לערבית, אם אין ידיו נקיות יד וצריך ליטול.

אבל אין המנהג כן עכשיו בכל ישראל, אלא אין מברכין "על נטילת ידים" רק בשחר לבד, כי כך היתה תקנת חכמים ליטול ידיו במים בכל שחר לבד, ולא בשביל נקיון כפים לתפלה, אלא מהטעם המפרש בזהר (פרשת וישב) ומוזכר גם כן בגמרא: כדי להעביר רוח הטמאה השורה על הידים, מפני הסתלקות קדשת הנשמה בלילה מגוף האדם כשישן, ולהתקדש בקדשתו של מקום ברוך הוא, על ידי זריקת מים טהורים מן הכלי, ככהן המקדש ידיו מן הכיור, ולכך תקנו לברך "אשר קדשנו כו'".

ומכל מקום, ראוי לחוש גם לסברא הראשונה, למעשה, לחזור אחר מים גם לתפלת מנחה וערבית עד מיל, אבל לא לברך, שספק ברכות להקל. אך אין צריך ליטול מן הכלי, אלא יכול לשכשך בתוכו. ואפילו אינו שלם, נאפילו במים שבקרקע, ואפילו אין בהם רביעית,, ואפילו מים הפסולים

גליון ה' (ב'), ש"פ מטו"מ ה'תשפ"ד

לנטילת ידים לסעודה, כי מאחר שנטילת ידים לתפלה אינה אלא משום נקיון – אין צריך כלי, ולא כח נותן, ולא מים כשרים, ולא שאר דברים המעכבים בנטילת ידים לסעודה. ל אך צריך ליטל עד הפרק, כמו לסעודה, דהיינו עד חיבור האצבעות לכף היד, לסברא הראשונה שבסוף סימן קסא. לג וכדי לצאת גם לסברא האחרונה שם יקח מעט מים בכפו וישפשף כפות הידים זן בזו לנקות לקיים ארחץ בניקיון כפי. עכ"ל.

ועד"ז כ' ובסידורו: ומצוה לחזר אחר מים עד מיל לקריאת שמע ולתפלה, בין בשחרית בין במנחה וערבית (מה שאין כן לתלמוד תורה והזכרת השם בשאר ברכות – די בנקיון בכל דבר שמנקה). וסמך לנטילה זו, שנאמר: "ארחץ בנקיון כפי ואסבבה את מזבחה ה' לשמע בקול תודה וגו'". וצריך לטל עד הפרק, דהיינו עד חבור האצבעות לכף היד, ויקח עוד מים בכפו וישפשף כפות הידים זו בזו לנקותם, לקים ארחץ בנקיון כפי". אך אין צריך כלי, ולא כח נותן, ולא מים כשרים, ולא שאר דברים המעכבים בנטילת ידים לסעודה, ואין צריך לברך על נטילה זו.

(להעיר, שאדה"ז שם במהדו"ק כתב, "אם אין לו מים כלל אם רוצה להתפלל מיד צריך לנקות ידיו קודם התפלה בצרור או בעפר או בקורה או בכל מידי דמנקי ויברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נקיות ידים", דהיינו דפסק כהרא"ש. אבל ראה מש"כ אדה"ז סימן צב סעיף ג, שכתב שאין לברך על נטילת ידים לפני התפלה, כדעת הרשב"א).

ואי"ה בגליונות הבאות יבוא ההמשך לזה, עד למעשה בפועל, וגם – הנהגת רבינו בזה, כנ"ל.

כהנים זריזין הם

הת' בנימין שי' קרעמער
מדררד באנק א'

בקשר להשטרעם בנוגע לנט"י קודם התפילה, ובהמשך להערות הקודמות עד"ז, ראיתי לנכון להדפיס עוה"פ (כבר נדפס זה בקובץ שלם בתלמודו של ליובאוויטש מתיבתא ד'שיקאגא, יו"ד שבט ה'תשפ"ג) ענין הקשור לנט"י בכלל (לסעודה), להגדיל תורה ולהאדירה:

איתא בפסחים במשנה (קיד, א): "הביאו לפניו מצה וחזרת וחרוסת ושני תבשילין", ושואלת הגמ' (שם ע"ב) "מאי שני תבשילין? . . רב יוסף אמר: צריך שני מיני בשר, אחד זכר לפסח, ואחד זכר לחגיגה".

ואומר התוס' (ד"ה אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה): "כשחל י"ד להיות בשבת, אין צריך רק בישול אחד, דחגיגת י"ד אינה דוחה את השבת, ומיהו אומר ר"י, דמ"מ אין לחלק, דדמי לחובה אם היינו מניחים מלעשות שני תבשילין, וגם יש לחוש שמא לא יעשו בשאר פסחים, ואין שום חשש אם אנו עושין, אע"ג דלא צריך, דליכא למיחש שמא יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד עשינו זכר לחגיגה בשבת, והשתא נמי נקריבה בשבת, דהקרבה מסורה לזריזין, וכשיבנה משה ואהרן יהא עמנו, וליכא למיטעי כו".

דהיינו, שאין משנים מנהג בגלל חשש שיטעו לע"ל, כי זה קשור לכהנים, וכהנים זריזין הם, ולכן אין חוששים שיטעו.

אך קשה, דהנה בהלכות נטילת ידיים (סי' קנח ס"א), כתב הלבוש ז"ל: "ונטילה זו גזרו על חולין, משום סרך תרומה, פרוש, שלא יבא לאכול תרומה בידיים טמאות, ע"י שהם עסקניות ולא ידעו, ויבאו לידי חיוב מיתה בידי שמים, שהאוכל תרומה טמאה חייב מיתה בידי שמים, ואע"ג שאין עכשיו לנו תרומה, לא בטלה הגזירה, משום שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ונחזור לארצינו, ויהי' לנו תרומה, ונדע לזהר בה".

יוצא מדבריו שהסיבה למה הכהנים נוטלים את ידיהם היום, היא כדי שידעו להזהר בנטילת ידיים לע"ל, ולכאורה סותר את הנ"ל שכיון שכהנים זריזין הם אין חוששים שיטעו לע"ל?

ועוד צריך להבין, הלבוש כתב את הסיבה למה כהנים נוטלים את ידיהם לפת, משום סרך תרומה, אבל עדיין צ"ב למה ישראלים נוטלים את ידיהם הרי לא אוכלים תרומה?

גליון ה' (ב'), ש"פ מטו"מ ה'תשפ"ד

יש לומר הביאור בזה, ע"פ שו"ע אדה"ז (שם): "כל האוכל פת שמברכין עליו המוציא, צריך ליטול ידיו תחלה, אע"פ שאינן מלוכלכות ואינו יודע להם טומאה, לפי שסתם ידים שהסיח מהם דעתו משמירתן הן שניות לטומאה, ופוסלות את התרומה מדברי סופרים, עד שירחצם במים כהלכתן, ותקנו אף באכילת חולין משום סרך תרומה שירגילו ליטול ידיהם בכל אכילה ולא ישכחו ליטול לתרומה, ולא רצו לחלק בין כהנים לישראלים שאין אוכלים תרומה, וגם עכשיו שאין הכהנים אוכלין תרומה מפני הטומאה, לא בטלה תקנה זו, כדי שיהיו רגילים בני ישראל כשיבנה בית המקדש במהרה בימינו לאכול בטהרה".

והנה יוצא מדברי אדה"ז, שגם בזמן שהי' תרומה טהורה, תיקנו שגם הישראלים יטלו את ידיהם כדי לא לחלק, ועפ"ז אפשר לתרץ, למה הכהנים נוטלים כיום אע"ג שזריזין הם, כי מכיון שהישראלים צריכים ליטול כדי שיהיו רגילים לע"ל (כי הם אינם זריזין), לכן גם הכהנים נוטלין כדי לא לחלק.

הר סיני (גליון)

ישי שו' שפירא

באנקר'

Maybe you can say two answers to last weeks question:

1. This argument happened before this Passuk, maybe before the world was created.
2. The argument was to change Hashem's decision in this Passuk.

*הערת המו"ל:

להעיר מאו"ח עה"פ: בהוציאך וגו' על ההר הזה סיני בקודש פירוש ההר הנמוך שבהרים ואין אני בוחר בהרים הרמים כתבור וחרמון, הא למדת כי אין אני חפץ אלא בנמוכים כמוך העניו והשפל בעיניך ובהר הנמוך הזה...

משמע מזה שפסוק זה גופא הוא הבחירה בהר סיני לעומת שאר ההרים.

אבל להעיר מהלשון בב"ר (צ"ט): למה תרצדון הרים גבננים (תהלים סח, יז), רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא, רבי יוסי הגלילי פתר קרא בהרים, בשעה שבא הקדוש ברוך הוא לתן תורה בסיני היו ההרים רצים ומדינים אלו עם אלו, זה אומר עלי התורה נתנת וזה אומר עלי התורה נתנת, תבור בא מבית אלים, וכרמל מאספמיא, הדא הוא דכתיב (ירמיה מו, יח): חי אני נאם ה' וגו' כי כתבור בהרים, זה אומר אני נקראתי וזה אומר אני נקראתי, אמר הקדוש ברוך הוא: למה תרצדון הרים וגו', כלכם הרים אלא כלכם גבננים, היך מה דאת אמר (ויקרא כא, כ): או גבן או דק, כלכם נעשה עבודת כוכבים על ראשיכם, אבל סיני שלא נעשה עבודת כוכבים עליו (תהלים סח, יז): ההר חמד אלהים לשבתו, (שמות יט, כ): וירד ה' על הר סיני, אף על פי כן (תהלים סח, יז): אף ה' ישכן לנצח, בבית עולמים. [ועד"ז הוא הלשון במדרש תהלים (ס"ח)].

שמשמע מזה שמחלקות זו הי' בשעת מ"ת (דלא כתירוץ הא'), אבל לאידך, אולי יש לדייק מהל' "בשעה שבא הקדוש ברוך הוא לתן תורה בסיני", דהיינו, שכבר הי' בחירה בהר סיני, אלא שההרים באו לעורר ע"ז, כתירוץ הב'.

הוספה

קיצודים על המשך תקעו – עת"ד

הת' לדי יצחק שי' שכטר
מדריך באנק ט'

ד"ה חסידים ואנשי מעשה: רשימו

וממשיך לבאר, שהכוונה בהצמצום הי' בשביל האור והגילוי בבחי' גבול שאחריו, שזהו ע"י הרשימו.

(שבאם הי' כוונת הצמצום רק שתהי' מקום לעמידת העולמות, לא הי' צריך להיות הגילוי אוא"ס שלפניו. הטעם שהי' גילוי ואח"כ צמצום הוא בשביל הגילוי. [משיעורים]).

הרשימו ענינה כח הגבול שבא"ס, (שמוכרח שיש כח הגבול שבא"ס, שאם לא, יש חסרון בהשלימות דאוא"ס). וענינו הוא אותיות, שבד"כ הם מסמלים ענין של גבול, אלא שבאוא"ס הוא כמו אותיות החקוקים מעבר לעבר. אבל גילוי הכח של גבול כענין בפני עצמה הוא רק בהעלם המקור שלו, ולכן נקרא רשימו, שהוא רק כח נבדל. והוא כמו כח הזריקה, שההתגלות של כח הזריקה הוא רק מחוץ להאדם.

ואחר שנתגלה הרשימו, ה"ה מגביל את אור הבלי גבול, כמו שהאור הבלי גבול הי' מעלים על הגבול קודם הצמצום (ראה בהמאמר הבא בזה באריכות).

ומכיון שענין הכלים הוא להיות מציאות דבר, הרי זה שייך רק ע"י התהוות בדרך ריחוק, דהיינו, הרשימו.

אבל לאידך, א"א להוות רק ע"י ריחוק, ולכן, התהוות הכלים הי' גם ע"י התעבות האור, שזהו ענין הקו, שנעשה בבחי' קו המדה ע"י הרשימו.

מושגים המבוארים בהמאמר:

- הרשימו: כח הגבול שבא"ס, כח נבדל.
- ג' בחי' של אותיות: א) אותיות הכתיבה ב) אותיות החקוקים ע"ג אבן תורה ג) אותיות החקוקים מעבר לעבר.
- כח נבדל, משל מכח הזריקה.
- משל מרושם של בנין.
- שורש הכלים, ב' ענינים: ע"י הרשימו, וע"י התהוות הור.
- קו ורשימו: אור וכלי בשרשו הראשון.

ד"ה ביום השמע"צ: כללות הגילויים הם אור להאיר

וממשיך לבאר הענין שהרשימו מגביל את האור הבלי גבול, ומביא ע"ז ד' משלים, (הסדר – מיותר גילוי לפחות גילוי, ומבואר בהמאמר ההסבר בזה): א) השונה בדרך קצרה, מועט מחזיק את המרוכה, ב) רושם הבנין, ג) סימן על איזה דבר (כמו הסימנים בגמ'), ד) רמז. ומבאר ענינים אלו בעולמות ובספירות. כ"ז הוא בענין ההגבלה על הגילוי ע"י הרשימו, שע"ז האורות מתלבשים בהכלים, ונמצא שגם אור זה נכלל בהאור להאיר. אבל האור בעצם המשכתו (לאחר בצמצום) הוא כל"ג, שחזר והאיר מאור א"ס, (הנק' תנועה הפכית). אבל גם אור זה, מכיון שהמשכתו הוא כדי לפעול ביטול בעולמות, ה"ה גם נכלל בהאור להאיר את החושך.

ולא רק האורות המתלבשים (והמקור שלו, הקו), אלא גם כללות ענין הגילויים, כולל אור הסובב, נכלל בהאור להאיר את החושך. ומבאר זה, שבעבודה זהו האהבה רבה הבאה מהתבוננות בהפלאות אוא"ס, המעוררת תשוקה וצמאון לאלוקות, דזה עצמו שיש לו צמאון הוא מפני הריחוק, ולכן גם אהבה רבה זה ענינו הוא להאיר את החשך, אש שחורה.

ומבאר עוד, שזהו ענין של "ומל ה"א את לבבך", דהיינו, המילה מלמעלה. ומבאר זה ע"פ הענין שיש ב' בחינות של אין, (שהם ב' מדרגות ביעקב): אין העצמי, שהוא העדר המציאות, והאין הנמשך ממנו לברר בירורים (כי א"א לפעול בירור מהעדר המציאות). ובירור זה (בירור דשם מ"ה – בחי' ומל ה"א) הוא הבירור שני הבא אחר הבירור בכח עצמו (בירור דשם ב"ן, בחי' "ומלתם את ערלת לבבכם, זהו בכללות העבודה המבואר לעיל בד"ה אחת שאלתי). ומילה זה של הלב בא לאחר המילה בגשמיות, שענינו בעבודה הוא ההקדמה לכללות ענין העבודה – שכחי עמך ובית אביך, לצאת מהרגילות שלו. ואח"כ צריך לפעול אתכפיא של הנה"ב, שבכללות הוא עבודת התפילה, ואח"כ הבירור מלמעלה, שזה פועל ביטול במציאות. ונמצא שגם כללות אור זה הוא להאיר את חשכת הנה"ב, לפעול בו ביטול.

מושגים המבוארים בהמאמר:

- ד' משלים להגבלת אור הבל"ג ע"י הרשימו, החילקים ביניהם.
- הספירות בחיצוניותן ופנימיותן.
- שם העצם (בנוסף לשם התואר ושם הפעולה המבוארים לעיל).
- מהפשטה נשמך כל ציור, משל מגוון לבן, נקודת ההתקשרות.
- חזר והאיר אור הבל"ג לפעול ביטול בעולמות.

גליון ה' (ב'), ש"פ מטו"מ ה'תשפ"ד

- צמאון מריחוק, חילוק בין אה"ר ואהב"ת.
- ב" מדריגות באין (יעקב): אין העצמי, והאין הנמשך לברר.
- בירור דב"ן ובירור דמ"ה.
- ג' עניני מילה בעבודה: מילה בגשמיות (מילה ופריעה), "ומלתם את ערלת לבבכם", "ומל ה"א את לבבך".

ד"ה ותנח התיבה: ההבדלה

ועפ"ז מובן שענין ההבדלה הוא בין האור העצמי ובין האור להאיר את החושך (כללות הגילויים), שהר"ע הצמצום. וזהו הפירוש בהזהר דכ"ע, אע"ג דאיהו אור צח ומצוחצח (לגבי העולמות), הרי לגבי עה"ע (ב' פירושים לזה: מל' דא"ס לפנה"צ, או ראשית גילוי הקו, דהיינו, הבל"ג של הקו), אוכם הוא (דהיינו, נהורא אוכמא, אור להאיר).

אבל, לכאורה צריך להבין, הרי, עפ"ז, הרי האור להאיר נתחדש לאחר הצמצום (ע"י המשכתו בהרשימו), וא"כ "כאן נמצא כאן הי", אבל מלשון המדרש "שהיו משתמשים בערבוביא" משמע שהאור להאיר הי' מעורב עם האור העצמו ולכן הוצרך להבדילו. ומתוך בבי' אופנים:

(א) ההבדלה אינו הצמצום, אלא לאחר הצמצום, שנתהווה האור להאיר, הוצרך להבדילו מן הגילוי, שלא יתגלה יותר מדי (ובפרט ע"פ המבואר בענין חזר והאיר, שהי' גילוי מאוא"ס הבל"ג). וזהו עוד פירוש באוכם הוא, שלגבי האור שלפני הצמצום, הרי האור להאיר הוא בטול (אוכם מלשון שחרות וביטול), דלפעמים אכן נתגלה יותר מכפי המדה.

(ב) ההבדלה הוא ענין א' בהצמצום, שהאור להאיר הר"ע חיצוניות האור לפנה"צ (עליית הרצון לפנה"צ), והי' מעורב בפנימיות האור, והצמצום הבדיל ביניהם.

[ע"כ מבואר שההבדלה הוא בין האור להאיר את החושך (ולא החשך עצמו – כי לזה אין צריך הבדלה) ובין אור העצמי. בהמאמר דלקמן מבואר אופן אחר – שההבדלה הוא בין החושך עצמו, שזהו"ע הנסירה].

מושגים המבוארים בהמאמר:

- ב' ענינים הפכיים בהקו.
- ב' ביאורים במאמר הזהר "אוכם הוא...".
- ב' ביאורים בההבדלה.
- פנימיות וחיצוניות האור לפני הצמצום.

כח הזריקה – כח נבדל
(שייך לד"ה חסידים ואנשי מעשה)

You are walking down the street when a ball comes flying into your nose. "Who threw that?!" you immediately ask (scream, shout) and turn around. (You notice your younger brother and his friends laughing).

Interesting thing to think about, is that this is a sort of question you wouldn't necessarily ask about much else, at least not with the same urgency and intensity (besides for the fact that now your nose hurts).

You walk into the kitchen and you see supper being made. You don't ask "Who's cooking that". Why not? You see your mother in action. You see a painting being drawn. You don't ask "who's drawing that". Why not? You see the artist in action. That is obvious.

Even when you see something like a building or a table, since what you are seeing is not something which needs human input to be standing this second, it is not so important to know the original builder of the building.

But you did ask "who threw that," right away. The reason is very simple (besides for looking for someone to blame): On the one hand, when something is flying (without an engine), it is obviously must be because somebody **just** threw it, (unless you are in outer space) and his power is what is propelling the object now. This is unlike a building which was built a while ago and now the builders power is not **active** in it anymore. On the other hand, throwing an object has the unique characteristic of, while the power of the thrower is active now, the thrower is nowhere to be seen, and the object is just getting further from him. This is unlike any other activity someone does, (drawing, cooking, etc) in which the person is connected to what he is affecting.

This is called כה נבדל, and we bring it as a משל to explain the idea of the (כה הגבול שבא"ס) רשימו, that although it is a כה within א"ס (and in other places its explained that it comes from a deeper part of the person), nevertheless it is only seen when removed from the source, in this case, after the צמצום.

מוקדש

לזכות הרה"ת ר' אלחנן שי' חייקין
שיאריך ימים על ממלכתו בהנהלת המוסד ויזכה
לגרום נח"ר לכ"ק אדמו"ר זי"ע

*

ע"י

התלמידים המדריכים

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיא דודינו

כ"ק אדמו"ר זי"ע